COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 20.5.2020
COM(2020) 523 final

Recomandare de

# RECOMANDARE A CONSILIULUI

## privind Programul național de reformă al României pentru 2020 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2020

Recomandare de

# RECOMANDARE A CONSILIULUI

## privind Programul național de reformă al României pentru 2020 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2020

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice[1], în special articolul 9 alineatul (2),

având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice[2], în special articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) La data de 17 decembrie 2019, Comisia a adoptat strategia anuală privind creșterea durabilă, care marchează începutul semestrului european 2020 pentru coordonarea politicilor economice. Comisia a ținut cont în mod corespunzător de Pilonul european al drepturilor sociale, proclamat de Parlamentul European, Consiliu și Comisie la 17 noiembrie 2017. De asemenea, la data de 17 decembrie 2019, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă, în care a identificat România ca fiind unul dintre statele membre pentru care urma să se efectueze un bilanț aprofundat.

(2) Raportul de țară pentru România[3] din 2020 a fost publicat la 26 februarie 2020. Acesta a evaluat progresele realizate de România în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor specifice țării adoptate de Consiliu la 9 iulie 2019[4], măsurile adoptate

[1] JO L 209, 2.8.1997, p. 1.
[2] JO L 306, 23.11.2011, p. 25.
[3] Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD(2020) 522 final.
[4] JO C 301, 5.9.2019, p. 117.

pentru a da curs recomandărilor din anii anteriori, precum și progresele realizate de România în direcția îndeplinirii obiectivelor sale naționale din cadrul Strategiei Europa 2020. De asemenea, raportul a inclus un bilanț aprofundat efectuat în temeiul articolului 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, ale cărui rezultate au fost publicate tot la 26 februarie 2020. În urma analizei sale, Comisia a concluzionat că România se confruntă cu dezechilibre macroeconomice. În special, vulnerabilitățile sunt legate de competitivitatea prin costuri și de adâncirea deficitului de cont curent în contextul unei politici fiscal-bugetare expansioniste și al unui mediu de afaceri imprevizibil.

(3) La 11 martie 2020, Organizația Mondială a Sănătății a declarat în mod oficial epidemia de COVID-19 pandemie mondială. Este vorba despre o urgență majoră în materie de sănătate publică pentru cetățeni, societăți și economii. Pandemia exercită o presiune uriașă asupra sistemelor naționale de sănătate, perturbă lanțurile de aprovizionare mondiale, duce la volatilitatea piețelor financiare, generează șocuri asupra cererii consumatorilor și produce efecte negative în diferite sectoare. Pandemia pune în pericol locurile de muncă ale cetățenilor, veniturile acestora și activitatea întreprinderilor. Ea a produs un șoc economic major care are deja repercusiuni grave în Uniunea Europeană. La 13 martie 2020, Comisia a adoptat o comunicare[5] prin care invită statele membre să adopte măsuri economice coordonate ca răspuns la criză, în care să fie implicați toți actorii de la nivel național și de la nivelul Uniunii.

(4) Mai multe state membre au declarat starea de urgență sau au introdus măsuri de urgență. Orice măsură de urgență ar trebui să fie strict proporțională, necesară, limitată în timp și conformă cu standardele europene și internaționale și ar trebui să fie supusă controlului democratic și unui control judiciar independent.

(5) La 20 martie 2020, Comisia a adoptat o comunicare privind activarea clauzei derogatorii generale din cadrul Pactului de stabilitate și de creștere[6]. Clauza, prevăzută la articolul 5 alineatul (1), la articolul 6 alineatul (3), la articolul 9 alineatul (1) și la articolul 10 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97, precum și la articolul 3 alineatul (5) și la articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1467/97, facilitează coordonarea politicilor bugetare în perioade de încetinire marcată a creșterii economice. În comunicarea sa, Comisia aderă la opinia Consiliului potrivit căreia, având în vedere că se așteaptă ca epidemia de COVID-19 să antreneze o încetinire marcată a creșterii economice, sunt întrunite în prezent condițiile pentru activarea clauzei derogatorii generale. La 23 martie 2020, miniștrii de finanțe ai statelor membre au fost de acord cu evaluarea Comisiei. Activarea clauzei derogatorii generale permite o abatere temporară de la traiectoria de ajustare în vederea atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu, cu condiția ca această abatere să nu pună în pericol sustenabilitatea finanțelor publice pe termen mediu. În ceea ce privește componenta corectivă, Consiliul poate decide, de asemenea, pe baza unei recomandări a Comisiei, să adopte o traiectorie fiscal-bugetară revizuită. Clauza derogatorie generală nu suspendă procedurile Pactului de stabilitate și de creștere. Ea autorizează statele membre să se abată de la cerințele bugetare care s-ar aplica în mod normal, permițând în același timp Comisiei și Consiliului să ia măsurile necesare de coordonare a politicilor în cadrul pactului.

(6) Sunt necesare acțiuni susținute pentru a limita și a controla răspândirea pandemiei, a consolida reziliența sistemelor naționale de sănătate, a atenua consecințele socioeconomice prin măsuri de sprijin pentru întreprinderi și gospodării, precum și

---

5 COM(2020) 112 final.

6 COM(2020) 123 final.

pentru a asigura condițiile sanitare și în materie de siguranță la locul de muncă adecvate pentru a permite reluarea activității economice. Uniunea ar trebui să utilizeze pe deplin diversele instrumente de care dispune pentru a sprijini eforturile statelor membre în aceste domenii. În paralel, statele membre și Uniunea ar trebui să colaboreze pentru a pregăti măsurile necesare pentru revenirea la o funcționare normală a societăților și a economiilor noastre și pentru reluarea unei creșteri durabile, integrând, printre altele, tranziția către o economie verde și transformarea digitală și valorificând toate lecțiile învățate în urma crizei.

(7) Criza generată de COVID-19 a evidențiat flexibilitatea pe care o oferă piața unică din perspectiva adaptării la situații extraordinare. Cu toate acestea, pentru a se asigura o tranziție rapidă și fără dificultăți către faza de redresare și reluarea liberei circulații a bunurilor, a serviciilor și a lucrătorilor, măsurile excepționale care au fost adoptate și care împiedică funcționarea normală a pieței unice trebuie eliminate de îndată ce nu mai sunt indispensabile. Criza actuală a demonstrat necesitatea elaborării de planuri de pregătire pentru eventualele situații de criză din sectorul sănătății, care să includă, în special, strategii îmbunătățite de achiziții, lanțuri de aprovizionare diversificate și rezerve strategice de bunuri esențiale. Acestea sunt elemente-cheie de care trebuie să se țină seama la elaborarea unor planuri mai ample de pregătire pentru situații de criză.

(8) Legiuitorul Uniunii a modificat deja cadrele legislative relevante[7] pentru a le permite statelor membre să mobilizeze toate resursele neutilizate din fondurile structurale și de investiții europene, astfel încât să poată contracara efectele excepționale ale pandemiei de COVID-19. Aceste modificări vor oferi o flexibilitate suplimentară, precum și proceduri simplificate și optimizate. Pentru a atenua presiunile asupra fluxurilor de numerar, statele membre pot beneficia, de asemenea, de o rată de cofinanțare de 100 % din bugetul Uniunii pentru exercițiul contabil 2020-2021. România este încurajată să valorifice pe deplin aceste posibilități pentru a veni în ajutorul persoanelor și al sectoarelor celor mai afectate de dificultățile actuale.

(9) Consecințele socioeconomice ale pandemiei se vor resimți probabil în mod inegal în diferitele regiuni ale României din cauza decalajelor semnificative în materie de investiții și de productivitate a forței de muncă între regiuni și a specializării diferite a acestora. Astfel, există un risc considerabil ca pandemia să adâncească disparitățile regionale în România, inversând astfel tendința observată deja de reducere ușoară a disparităților dintre capitală și restul regiunilor sau dintre zonele urbane și cele rurale. Combinată cu riscul perturbării temporare a procesului de convergență între statele membre, situația actuală impune adoptarea unor politici de răspuns specifice.

(10) La 8 mai 2020, România și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2020, iar la 14 mai 2020, Programul de convergență pentru 2020. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp.

---

[7] Regulamentul (UE) 2020/460 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 martie 2020 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1301/2013, (UE) nr. 1303/2013 și (UE) nr. 508/2014 în ceea ce privește anumite măsuri specifice menite să mobilizeze investiții în sistemele de sănătate ale statelor membre și în alte sectoare ale economiilor acestora ca reacție la epidemia de COVID-19 (Inițiativa pentru investiții ca reacție la coronavirus) (JO L 99, 31.3.2020, p. 5) și Regulamentul (UE) 2020/558 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2020 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1301/2013 și (UE) nr. 1303/2013 în ceea ce privește măsuri specifice de asigurare a unei flexibilități excepționale pentru utilizarea fondurilor structurale și de investiții europene ca reacție la epidemia de COVID-19 (JO L 130, 24.4.2020, p. 1).

(11) În prezent, România face obiectul componentei corective a Pactului de stabilitate și de creștere.

(12) La 3 aprilie 2020, Consiliul a decis că în România există un deficit excesiv ca urmare a nerespectării în 2019 a criteriului privind deficitul. Decizia s-a bazat pe obiectivele fiscal-bugetare actualizate ale guvernului, care au reflectat datele privind execuția bugetară de la începutul exercițiului până în prezent. Deficitul public pentru 2019, de 4,3 % din PIB, a confirmat nerespectarea criteriului, care este rezultatul unei acumulări constante a dezechilibrelor bugetare, cauzată de politica fiscal-bugetară expansionistă aplicată începând din 2016, într-o perioadă de creștere economică puternică. Derogările sistematice și repetate de la normele fiscal-bugetare naționale în perioada respectivă au făcut ca normele respective să devină în mare măsură inoperante. În plus, în repetate rânduri, România nu a luat măsurile eficace care se impuneau pentru a da curs recomandărilor care i-au fost adresate de Consiliu în contextul procedurii aplicabile abaterilor semnificative. La 3 aprilie 2020, Consiliul a emis, de asemenea, o recomandare în care invita România să pună capăt situației de deficit public excesiv până cel târziu în 2022.

(13) Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice ale României era deja în pericol înainte de izbucnirea epidemiei de COVID-19 ca urmare a deficitelor bugetare ridicate și a creșterii semnificative preconizate a costurilor legate de îmbătrânirea populației, în special a pensiilor. Pensiile pentru limită de vârstă au fost majorate cu 15 % în septembrie 2019 și, în temeiul unei legi privind pensiile adoptate în vara anului 2019, urmează să fie majorate cu 40 % în septembrie 2020 și să mai fie recalculate o dată în sensul creșterii în septembrie 2021. Prin urmare, cheltuielile cu pensiile ar urma să crească substanțial în perioada 2020-2022. Riscurile legate de sustenabilitatea finanțelor publice sunt amplificate de impactul pandemiei de COVID-19 asupra activității economice și de efortul fiscal-bugetar necesar pentru amortizarea impactului. Ca urmare a deciziilor anterioare în materie de politică fiscal-bugetară, România dispune de rezerve bugetare limitate pentru a face față impactului epidemiei de COVID-19.

(14) În Programul de convergență al României pentru 2020, se preconizează o deteriorare a soldului global al bugetului general de la un deficit de 4,3 % din PIB în 2019 la un deficit de 6,7 % din PIB în 2020 și se estimează totodată că ponderea datoriei publice în PIB va crește de la 35,2 % în 2019 la 40,9 % în 2020. Perspectivele macroeconomice și fiscal-bugetare sunt afectate de un grad ridicat de incertitudine ca urmare a pandemiei de COVID-19. În plus, proiecțiile bugetare țin cont de o serie de riscuri specifice țării, și anume de faptul că anumite elemente de venituri nu par să fie estimate în conformitate cu proiecțiile macroeconomice care stau la baza acestora, în timp ce moderarea unor elemente de cheltuieli curente pare să se bazeze pe măsuri de consolidare fiscal-bugetară care nu sunt specificate în program.

(15) Ca răspuns la pandemia de COVID-19 și în cadrul unei abordări coordonate la nivelul Uniunii, România a adoptat măsuri bugetare menite să consolideze capacitatea sistemului său de sănătate, să țină sub control pandemia și să ofere ajutor cetățenilor și sectoarelor celor mai afectate. Conform Programului de convergență pentru 2020, aceste măsuri bugetare reprezintă 1,2 % din PIB. Printre aceste măsuri se numără indemnizațiile de șomaj tehnic pentru angajați și prestațiile similare pentru alte categorii de lucrători, cheltuielile pentru achiziționarea de echipamente medicale și alte cheltuieli care contribuie la lupta împotriva COVID-19, precum și primele pentru angajații din sectorul sănătății care lucrează cu pacienți infectați cu COVID-19. În plus, guvernul a anunțat măsuri care, deși nu au un impact bugetar direct, vor contribui

la sprijinirea cu lichidități a întreprinderilor. Printre aceste măsuri se numără amânarea plății impozitelor, accelerarea rambursării TVA, garanții pentru împrumuturi oferite întreprinderilor mici și mijlocii (IMM), un moratoriu temporar la plata ratelor la împrumuturile bancare pentru gospodării și IMM-uri, precum și amânarea plății chiriei și a facturilor la utilități pentru IMM-uri. În general, măsurile adoptate de Guvernul României sunt conforme cu orientările stabilite în Comunicarea Comisiei privind răspunsul economic coordonat la epidemia de COVID-19.

(16) Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2020, în condițiile menținerii politicilor actuale, se preconizează că soldul bugetului general al României va fi de -9,2 % din PIB în 2020 și de -11,4 % din PIB în 2021. Comisia estimează că ponderea datoriei publice în PIB va ajunge la 46,2 % în 2020.

(17) România a declarat starea de urgență la 16 martie 2020. La 25 martie 2020 au fost închise toate școlile și magazinele, cu excepția celor care vând produse de primă necesitate, și s-au introdus restricții de trecere a frontierei. Deplasările în spațiile publice au fost permise doar în cazuri limitate, cu măsuri mai stricte pentru persoanele în vârstă de peste 65 de ani. România a interzis, de asemenea, călătoriile internaționale în anumite țări și a plasat mai multe orașe în carantină strictă. Această situație a afectat sectorul de producție al economiei, întrucât măsurile de limitare a mișcării persoanelor au avut un impact negativ grav asupra activității economice. În sectorul industrial, mai mulți producători au oprit producția în luna martie, ceea ce a generat efecte de propagare în sectoare-cheie, cum ar fi industria autovehiculelor. O situație similară se observă în sectorul comerțului cu amănuntul și în sectorul ospitalității. Efectul agregat va fi instalarea recesiunii economice în 2020. La 14 mai 2020 a fost ridicată starea de urgență, iar România a anunțat că va elimina treptat măsurile de restrângere a deplasărilor persoanelor. Începând cu 15 mai 2020, s-au introdus măsuri în vederea relaxării restricțiilor de deplasare în interiorul orașelor, a redeschiderii parțiale a spațiilor de vânzare cu amănuntul și a impunerii obligativității purtării măștilor de protecție în spații publice și comerciale închise, în mijloacele de transport public și la locul de muncă. Unii producători din industria autovehiculelor și-au reluat treptat activitatea la începutul lunii mai 2020. Guvernul pregătește și alte măsuri pentru relansarea economiei.

(18) Pandemia exercită o presiune fără precedent asupra sistemului de sănătate. Criza a lovit un sistem grevat de deficiențe structurale, cum ar fi nivelul scăzut al fondurilor alocate sistemului de sănătate și accesul inegal la asistență medicală. În acest context, îmbunătățirea rezilienței sistemului de sănătate și a capacității sale de a răspunde la șocuri reprezintă o provocare majoră. Printre măsurile de răspuns imediat adoptate, România a achiziționat produse medicale esențiale și a inclus costurile medicale pentru tratarea COVID-19 în pachetul minimal de servicii pentru persoanele neasigurate. Deficitul considerabil de forță de muncă în sectorul sănătății, inclusiv deficitul de medici de familie, precum și infrastructura medicală vetustă, lipsa produselor medicale, formarea insuficientă a personalului medical și gradul limitat de continuitate și integrare între diferitele niveluri de îngrijire slăbesc reziliența sistemului de sănătate. Deja înainte de criza provocată de COVID-19, cazurile de nevoi medicale nesatisfăcute semnalate era în creștere și este foarte probabil ca accesul la asistența medicală să se fi deteriorat între timp. Pandemia a evidențiat și mai mult disparitățile regionale și problema accesului la asigurare medicală al grupurilor cu venituri reduse și al persoanelor în vârstă. Pe termen lung, îmbătrânirea populației și migrația sunt probleme care exercită o presiune din ce în ce mai mare asupra sustenabilității sistemului de sănătate. În contextul COVID-19, este la fel de important să se abordeze

problemele structurale, inclusiv oferirea de servicii de asistență medicală preventivă, ambulatorie și comunitară prin politici publice bine orientate. Vor fi necesare investiții pe termen lung pentru a consolida sistemul de sănătate din România prin asigurarea disponibilității personalului și a echipamentelor medicale necesare, prin promovarea cercetării tehnologice și aplicate și prin îmbunătățirea acoperirii și a accesibilității serviciilor de sănătate pentru toți cetățenii, inclusiv în zonele neurbane și inclusiv prin utilizarea serviciilor de e-sănătate.

(19) Creșterea economică rapidă din ultimii ani a dus la o îmbunătățire a condițiilor sociale. Venitul brut disponibil al gospodăriilor a crescut cu 5,7 % în 2019. Riscul de sărăcie și excluziune socială, de 31,2 % în 2019, a fost printre cele mai ridicate din UE, deși urmează o traiectorie descendentă constantă. Cu toate acestea, impactul pandemiei asupra economiei poate duce la deteriorarea condițiilor sociale. Se preconizează că sărăcia și excluziunea socială, inclusiv sărăcia în rândul copiilor și al persoanelor încadrate în muncă și inegalitatea veniturilor vor crește, afectând cel mai mult grupurile vulnerabile precum lucrătorii cu contracte atipice, lucrătorii nedeclarați, lucrătorii independenți, romii, persoanele cu handicap, persoanele în vârstă și persoanele fără adăpost. Gradul de acoperire și de adecvare al măsurilor de protecție socială și eficacitatea sistemului fiscal și de securitate socială în ceea ce privește redistribuirea veniturilor rămân limitate. Copiii din zonele rurale și din așezările informale au acces limitat la educație și îngrijire timpurie, la o alimentație adecvată, la asistență medicală și la locuințe. Transferurile sociale au un impact foarte limitat asupra reducerii sărăciei, iar indicatorul social de referință utilizat ca bază pentru calcularea majorității prestațiilor sociale nu a fost actualizat din 2008. Adecvarea ajutorului pentru venitul minim rămâne una dintre cele mai scăzute din UE. Deși reforma venitului minim de incluziune a fost adoptată în 2016, aplicarea sa a fost amânată din nou pentru 2021. Serviciile sociale și serviciile esențiale rămân în mare măsură insuficiente, inclusiv în domenii precum apa și salubritatea, energia și locuințele. Mai mult decât atât, distribuția teritorială a acestor servicii este neuniformă și se caracterizează prin disparități semnificative între zonele urbane și cele rurale, precum și între regiuni. Această situație ar putea limita capacitatea de contracarare a impactului pandemiei. Potențialul economiei sociale de a îmbunătăți condițiile sociale nu este încă valorificat.

(20) Pe parcursul anului 2019, evoluțiile de pe piața forței de muncă au rămas pozitive, dar persistă disparități între regiuni, între zonele rurale și cele urbane și între grupurile socioeconomice. Se înregistrează niveluri ridicate de inactivitate, mai ales în rândul femeilor, al tinerilor, al persoanelor slab calificate, al persoanelor cu handicap și al persoanelor în vârstă. În contextul epidemiei de COVID-19, este foarte probabil ca provocările existente să se accentueze, pe fondul creșterii rapide a șomajului și a inactivității. Conform previziunilor Comisiei, se preconizează că rata șomajului va crește la 6,5 % în 2020 și va coborî apoi la 5,4 % în 2021. Munca nedeclarată continuă să fie o problemă, iar impactul negativ al acesteia ar putea fi exacerbat în contextul actual, subliniind necesitatea sprijinirii tranziției către munca declarată. Prin urmare, este esențial să se furnizeze în timp util servicii personalizate, care să răspundă nevoilor grupurilor vulnerabile și ale lucrătorilor afectați de criză. Pe lângă schema de indemnizații de șomaj tehnic lansată recent, dezvoltarea accesului la sistemele de șomaj temporar și promovarea măsurilor de sprijin al veniturilor și a măsurilor de organizare flexibilă a muncii și de telemuncă pentru lucrătorii afectați, cu implicarea partenerilor sociali, sunt cruciale pentru consolidarea rezilienței pieței forței de muncă pe termen scurt și pe termen lung.

(21) Pe fondul evoluțiilor demografice și al relevanței limitate a educației și a formării profesionale pe piața forței de muncă, neconcordanța persistentă între cererea și oferta de competențe și lipsa de personal calificat limitau potențialul de creștere economică al României chiar și înainte de pandemie. Procentul adulților care participă la activități de învățare, de 1,3 % în 2019, este unul dintre cele mai scăzute din UE. Participarea redusă la educația și îngrijirea timpurie accentuează inegalitatea de șanse între elevi. Echitatea, caracterul incluziv și calitatea educației rămân provocări importante și subliniază necesitatea unor reforme strategice în acest domeniu. România înregistrează o pondere ridicată a persoanelor care au părăsit timpuriu școala (15,3 % în 2019) și a tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (14,7 %, în creștere ușoară față de 2018). Nu există încă un mecanism integrat, la nivel național, care să abordeze problema părăsirii timpurii a școlii. Nu se constată nicio îmbunătățire a rezultatelor școlare, în special în rândul copiilor din zonele rurale și din zonele defavorizate din punct de vedere economic. Participarea la învățământul superior este redusă și rămâne insuficient aliniată la nevoile pieței forței de muncă. Numărul absolvenților de facultăți din domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STIM) rămâne deosebit de scăzut. România are rezultate slabe în ceea ce privește numeroase componente ale Indicelui economiei și societății digitale, inclusiv serviciile publice digitale, competențele digitale ale populației în ansamblu și digitalizarea întreprinderilor. Competențele digitale de bază și competențele elementare de utilizare a programelor informatice sunt printre cele mai scăzute din UE. Din cauza infrastructurii digitale inadecvate, a materialelor didactice necorespunzătoare și a competențelor digitale insuficiente, trecerea la învățământul la distanță, necesară în contextul epidemiei de COVID-19, creează probleme pentru instituțiile de învățământ și formare, pentru cadrele didactice și pentru elevi, în special pentru elevii defavorizați și pentru romi.

(22) Din cauza pandemiei și a măsurilor de limitare a mișcării persoanelor impuse în acest context, lanțurile de aprovizionare au fost întrerupte în întreaga țară, întreprinderile au fost nevoite să își reducă activitatea sau chiar să se închidă, iar oamenii nu au putut lucra. Întreprinderile de toate dimensiunile – în special IMM-urile – sunt puternic afectate de perturbarea schimburilor comerciale și de măsurile de limitare a mișcării persoanelor și se confruntă cu un deficit de lichidități și cu riscul de faliment. Guvernul a adoptat un set de măsuri care combină asistența personalizată pentru întreprinderi și protecția veniturilor pentru toți lucrătorii afectați. Pentru a ieși din criză, vor fi necesare resurse suplimentare pentru sprijinirea întreprinderilor și a gospodăriilor. Va trebui să se acorde o atenție deosebită sectorului serviciilor, care este cel mai grav afectat, și se preconizează că unele subsectoare vor suferi o contracție pentru o perioadă mai lungă decât cea estimată pentru sectorul de producție. Printre măsurile de răspuns luate de guvern se numără crearea unui scheme publice de garantare (IMM Invest), cu un pachet financiar de 15 miliarde RON, care va permite IMM-urilor să contracteze împrumuturi cu dobândă zero, garantate de stat, pentru a-și finanța investițiile și a dispune de capitalul circulant necesar. Aceste garanții vor aduce beneficii și băncilor, care trebuie să își mențină un nivel bun de capitalizare și lichiditate pentru a asigura fluxul de credite necesar către gospodării și întreprinderi. Cu toate acestea, având în vedere rolul destul de limitat al băncilor în acordarea de credite pentru întreprinderi – în special pentru IMM-urile inovatoare – s-ar putea ca, în lipsa altor măsuri, garanțiile pentru împrumuturi să nu fie suficiente.

(23) Pentru a încuraja redresarea economică, va fi important să se acorde prioritate finanțării proiectelor de investiții publice mature și să se promoveze investițiile private, inclusiv prin reforme relevante. Criza a evidențiat și mai clar necesitatea acută

ca România să relanseze lucrările de infrastructură publică în domenii precum transportul durabil, energia curată și infrastructura de mediu și de servicii digitale. Transportul urban este afectat de organizarea necorespunzătoare a sectorului și de slaba capacitate administrativă a furnizorilor locali. Sistemul de gestionare a deșeurilor este în continuare caracterizat de un nivel foarte redus de reciclare a deșeurilor municipale și de rate foarte ridicate de depozitare a deșeurilor. Punerea în aplicare a Planului național privind energia și clima va necesita investiții pentru a asigura producția și utilizarea de energie nepoluantă, precum și pentru reconversia regiunilor monoindustriale și a celor cu o intensitate ridicată a carbonului. Trebuie intensificate eforturile pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de apă potabilă și de ape uzate. Investițiile în rețeaua de monitorizare a aerului sunt, de asemenea, indispensabile din cauza deficiențelor structurale grave în acest domeniu. Totodată, este necesar să se modernizeze și să se asigure interoperabilitatea tuturor serviciilor publice digitale care generează schimburi de informații, inclusiv în domeniul social, al educației și al sănătății. Disparitățile regionale mari și productivitatea scăzută a anumitor sectoare au un impact negativ asupra creșterii durabile pe termen lung. La fel de importante sunt și investițiile menite să promoveze competitivitatea economiei prin sprijinirea activităților de cercetare și dezvoltare (C&D), a IMM-urilor inovatoare și a integrării în lanțurile valorice strategice ale Uniunii. Investițiile întreprinderilor în C&D rămân sub nivelul optim și se limitează la un număr mic de subsectoare care depind în mare măsură de investițiile străine directe. Reducerea finanțării publice pentru C&D a dus la o calitate slabă a cercetării în domeniul științei și tehnologiei și la legături slabe între mediul universitar și întreprinderi. Programarea Fondului pentru o tranziție justă pentru perioada 2021-2027 ar putea ajuta România să abordeze unele dintre provocările legate de tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic, în special în teritoriile menționate în anexa D la raportul de țară[8]. Acest lucru i-ar permite României să utilizeze acest fond în mod optim.

(24) Reforma administrației publice stagnează. Nu s-a instituit un cadru eficient pentru planificarea strategică și bugetară, ceea ce se reflectă negativ asupra viziunii strategice de dezvoltare pe termen lung a țării, asupra stabilirii priorităților de acțiune și asupra coordonării politicilor la nivel central și local. Cadrul strategic sectorial este fragmentat și există uneori suprapuneri între diversele strategii și nu sunt stabilite priorități în ceea ce privește acțiunile care trebuie întreprinse în cadrul sectoarelor. Rolul de coordonare strategică al Secretariatului General al Guvernului nu a fost încă consolidat. Fragmentarea accentuată a competențelor și a resurselor continuă să se reflecte negativ asupra furnizării serviciilor publice, în special la nivel local și în comunitățile sărace. Birocrația și capacitatea insuficientă de a furniza servicii de calitate, inclusiv servicii digitale, au un impact negativ asupra cetățenilor și a întreprinderilor, mai ales în timpul crizei. Procedurile administrative greoaie aplicabile în cazul înființării de întreprinderi și cerințele impuse furnizorilor de servicii, inclusiv profesiilor reglementate, prin diferite acte legislative și administrative, împiedică dezvoltarea într-o măsură mai mare a pieței. Cooperarea consolidată dintre autoritățile române de supraveghere a pieței și autoritățile vamale poate contribui la reducerea volumului de produse neconforme importate din afara Uniunii. Reorganizările frecvente și practica recurentă ca în funcțiile de conducere să fie menținute persoane care ocupă posturile respective ad interim afectează independența administrației. Aplicarea guvernanței corporative în întreprinderile de stat continuă să reprezinte o provocare.

[8] Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD(2020) 522 final.

(25) Previzibilitatea procesului decizional rămâne o problemă majoră. Înainte de criză, fuseseră îndeplinite numai aproximativ o treime din obiectivele din planul anual al guvernului. Numărul de ordonanțe de urgență adoptate a rămas foarte ridicat, ceea ce creează incertitudine și împiedică probabil investițiile. De exemplu, OUG nr. 114/2018 a avut efecte socioeconomice majore asupra mai multor sectoare, inclusiv asupra sectorului financiar. Deși dispozițiile cu impact negativ asupra sectorului bancar au fost anulate, unele dintre măsurile care ar putea afecta viabilitatea pe termen lung a fondurilor din cel de al doilea pilon de pensii sunt încă în vigoare. Previzibilitatea și stabilitatea legislației privind achizițiile publice rămân provocări importante. Persistă problema asigurării eficienței procedurilor de achiziții publice, precum și a caracterului ireversibil al anumitor măsuri, în special cele legate de simplificarea controalelor ex-ante. S-au înregistrat puține progrese în ceea ce privește îmbunătățirea guvernanței, a calității și a utilizării efective a evaluărilor privind impactul reglementărilor. Nu există niciun cadru instituțional pentru controlul calității la nivel guvernamental și se analizează încă opțiunile în ceea ce privește instituirea unui comitet de evaluare a impactului reglementărilor. Dialogul social funcționează doar parțial, în special la nivel sectorial, în ciuda faptului că o implicare semnificativă și continuă a partenerilor sociali este esențială pentru asigurarea succesului oricărei strategii de ieșire din criza actuală și de redresare în urma acesteia. Cadrul instituțional stabilit pentru consultare nu este utilizat în mod corespunzător pentru a contribui la procesul de luare a deciziilor și nu implică suficient de mult partenerii sociali în elaborarea și punerea în aplicare a reformelor. Discuțiile privind modificarea Legii dialogului social și revizuirea listei sectoarelor economice care fac obiectul dialogului social au stagnat. Acțiunile menite să dea curs recomandărilor Organizației Internaționale a Muncii prezentate în aprilie 2018 sunt încă incerte. Lipsa unui mecanism obiectiv permanent de stabilire a salariului minim ar putea avea un impact asupra mediului de afaceri.

(26) Deși prezentele recomandări se concentrează pe abordarea impactului socioeconomic al pandemiei și pe facilitarea redresării economice, recomandările specifice țării pentru 2019, adoptate de Consiliu la 9 iulie 2019, au vizat și reformele care sunt esențiale pentru abordarea provocărilor structurale pe termen mediu și lung. Recomandările respective rămân pertinente și vor continua să fie monitorizate în anul care urmează, pe parcursul întregului ciclu anual al semestrului european. Același lucru este valabil și pentru recomandările privind politicile economice legate de investiții. Acestea din urmă ar trebui luate în considerare pentru programarea strategică a fondurilor aferente politicii de coeziune pentru perioada de după 2020, inclusiv pentru măsurile de atenuare și strategiile de ieșire din criza actuală.

(27) După o serie de dificultăți în ultimii ani, presiunile asupra sectorului bancar au scăzut odată cu anularea, la începutul anului 2020, a mai multor măsuri, inclusiv a taxei bancare, care provocaseră îngrijorare în trecut. Sectorul bancar a intrat în actuala criză provocată de COVID-19 cu un nivel bun de capitalizare și lichidități, iar rata creditelor neperformante a scăzut sub 5 %. Măsurile adoptate de guvern pentru a sprijini gospodăriile și întreprinderile, în special IMM-urile, sunt importante și pentru menținerea rezilienței sectorului bancar și a capacității băncilor de a absorbi șocurile. Băncile comerciale au luat, de asemenea, măsuri în sprijinul clienților, cum ar fi amânarea plății principalului și a dobânzilor, prelungirea rambursării creditelor, asigurarea de lichidități în ATM-uri și reducerea tarifelor pentru serviciile online. La 20 martie 2020, Banca Națională a României a micșorat rata de politică monetară și a anunțat că va începe cumpărarea de titluri de stat denominate în RON pe piața secundară pentru a asigura finanțarea în bune condiții a economiei reale și a sectorului

public. În pofida măsurilor adoptate, inclusiv a flexibilității prudențiale acordate de autoritățile de supraveghere, calitatea activelor s-ar putea deteriora în următoarele luni. În acest sens, menținerea unor standarde de creditare prudente și acordarea de sprijin cu prioritate debitorilor viabili vor contribui la protejarea calității activelor din sectorul bancar. În plus, asigurarea unui mediu de reglementare stabil și previzibil pentru bănci este o condiție prealabilă importantă pentru menținerea rolului lor activ în acordarea de credite către economie și în sprijinirea redresării economice.

(28) Modificările legislative semnificative și presiunea politică exercitată asupra sistemului judiciar în 2017, 2018 și în cea mai mare parte a anului 2019 au afectat eficiența, calitatea și independența sistemului judiciar, precum și capacitatea acestuia de a investiga și a sancționa cazurile de corupție la nivel înalt. Deși guvernul sprijină în prezent acțiunile de prevenire și sancționare a corupției și și-a arătat disponibilitatea de a anula unele dintre măsurile cele mai controversate, România nu a efectuat încă modificările legislative necesare. Aceste aspecte sunt monitorizate în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare. În cadrul acestui mecanism, Comisia monitorizează în continuare reforma judiciară și lupta împotriva corupției din România. Aceste domenii nu fac, așadar, obiectul recomandărilor specifice adresate României, dar sunt relevante pentru dezvoltarea unui mediu socioeconomic favorabil în această țară.

(29) Semestrul european oferă cadrul pentru coordonarea continuă a politicilor economice și de ocupare a forței de muncă în Uniune, care poate contribui la o economie durabilă. Statele membre au evaluat progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ale Organizației Națiunilor Unite în programele lor naționale de reformă pentru 2020. Prin asigurarea punerii în aplicare depline a recomandărilor de mai jos, România va contribui la realizarea de progrese în vederea îndeplinii ODD și la eforturile comune de asigurare a durabilității competitive în Uniune.

(30) În contextul semestrului european 2020, Comisia a efectuat o analiză cuprinzătoare a politicii economice a României, pe care a publicat-o în raportul de țară din 2020. De asemenea, Comisia a evaluat Programul de convergență pentru 2020 și Programul național de reformă pentru 2020, precum și măsurile luate ca urmare a recomandărilor adresate României în anii precedenți. Având în vedere necesitatea consolidării guvernanței economice globale a Uniunii prin oferirea unei contribuții la nivelul Uniunii la deciziile naționale viitoare, Comisia a ținut seama nu numai de relevanța acestor programe pentru o politică fiscal-bugetară și socioeconomică sustenabilă în România, ci și de conformitatea lor cu normele și orientările Uniunii.

(31) Consiliul a examinat Programul de convergență pentru 2020 prin prisma acestei evaluări, iar avizul său[9] se reflectă îndeosebi în recomandarea 1 de mai jos.

(32) În lumina bilanțului aprofundat realizat de Comisie și a acestei evaluări, Consiliul a examinat Programul național de reformă pentru 2020 și Programul de convergență pentru 2020. Prezentele recomandări iau în considerare necesitatea de a combate pandemia și de a facilita redresarea economică, ca prim pas necesar pentru a permite o ajustare a dezechilibrelor. Recomandările care vizează în mod direct remedierea dezechilibrelor macroeconomice identificate de Comisie în temeiul articolului 6 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 se reflectă în recomandarea 4,

[9] Emis în temeiul articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului.

RECOMANDĂ ca, în 2020 și în 2021, România să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să aplice politici fiscal-bugetare conforme cu recomandarea Consiliului din 3 aprilie 2020[10] și să ia totodată toate măsurile necesare pentru a combate în mod eficace pandemia, a susține economia și a sprijini redresarea viitoare. Să evite adoptarea unor măsuri permanente care ar pune în pericol sustenabilitatea finanțelor publice. Să consolideze reziliența sistemului de sănătate, inclusiv în ceea ce privește personalul medical și produsele medicale, și să îmbunătățească accesul la serviciile de sănătate.

2. Să ofere soluții adecvate de substituție a veniturilor și să extindă măsurile de protecție socială și accesul la serviciile esențiale pentru toți. Să atenueze impactul crizei asupra ocupării forței de muncă prin dezvoltarea unor formule flexibile de lucru și a unor măsuri de activare. Să consolideze competențele și învățarea digitală și să asigure accesul egal la educație.

3. Să asigure sprijin sub formă de lichidități pentru economie, de care să beneficieze întreprinderile și gospodăriile, în special întreprinderile mici și mijlocii și lucrătorii independenți. Să avanseze finanțarea proiectelor de investiții publice mature și să promoveze investițiile private pentru a favoriza redresarea economică. Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția ecologică și digitală, în special către transportul durabil, infrastructura de servicii digitale, producția și utilizarea energiei în mod nepoluant și eficient, precum și către infrastructura de mediu, inclusiv în regiunile miniere.

4. Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv printr-o implicare adecvată a partenerilor sociali.

Adoptată la Bruxelles,

*Pentru Consiliu,*
*Președintele*

[10] JO C 116, 8.4.2020, p. 1–3.